Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Frijs, Christian Emil Krag-Juel-Vind

Titel: BREV TIL: Christian 9. FRA: Frijs, Christian Emil Krag-Juel-Vind (1867-05-10)

Citation: Frijs, Christian Emil Krag-Juel-Vind: ”BREV TIL: Christian 9. FRA: Frijs, Christian Emil Krag-Juel-Vind (1867-05-10)”, i *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (1. bind)*, Henrik Koppels Forlag, s. 431. Onlineudgave fra Danmarks Breve: https://tekster.kb.dk/text/letters-001825006-001-shoot-L0018250060010280.pdf (tilgået 16. april 2024)

Anvendt udgave: Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (1. bind)

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Læs Public Domain-erklæringen

Frijs, Christian Emil Krag-Juel-Vind, *Det nordslesvigske Spørgsmaal, 1864-1879 - aktstykker og breve til belysning af den danske regerings politik (1. bind),*

Udenrigsminister Grev Frijs til Kongen.
Kjøbenhavn, 10. Mai 1867.

Allerunderdanigst Forestilling.

Den 7de d. M. modtog jeg Hr. von Heydebrand, som efter Ordre fra sin Regjering gjorde mig følgende mundtlige Meddelelse.

Ved Pragerfredens Artikel V havde Preussen under visse nærmere angivne Modaliteter lovet eventuelt at tilbagegive til Danmark de nordslesvigske Districter. En saadan Restitution forudsatte imidlertid to Betingelser. 1. Garanti for de tydske Beboere i de tilbagegivne Districter, 2. Overtagelsen af visse Pengeforpligtelser i Forhold til deres Indbyggerantal, og med Hensyn til begge Punkter skulde han henvise til Grev Bismarcks Tale i det nordtydske Parlament af 18de Marts, som medfulgte i fransk Oversættelse. I Henhold hertil var han beordret til at forespørge, hvorvidt den danske Regjering var »disposé à se concerter avec le gouvernement prussien sur ces deux points et s'il était prêt à entrer en négociations à ce sujet«.

Paa min Bemærkning, at jeg foruden andre Punkter navnlig savnede enhver Antydning om, hvilke Territorier en saadan eventuel Tilbagegivelse efter den kongelig preussiske Regjerings Tanker skulde omfatte, svarede Hr. von Heydebrand, at hans Instruction indskrænkede sig til Ovenstaaende, og han var ikke istand til at supplere de paapegede Mangler. Jeg sagde da, at jeg uden Tøven skulde forebringe Deres Majestæt Sagen, og jeg forbeholdt mig snarest muligt at give den kongelige Regjerings officielle Svar enten i Samtale med ham eller gjennem Kammerherre Quaade.

Vor officielle Forhandling var hermed tilende, men Hr. von Heydebrand bad om Tilladelse til aldeles personligt og uofficielt at komme tilbage til de enkelte Punkter i den gjorte Meddelelse. — Pragerfredens Artikel V var nu officielt for første Gang meddeelt den danske Regjering og taget til Udgangspunkt for den eventuelle Forhandling. Af de to tilføiedes. 432Betingelser vilde Nr. 2 vistnok kunne frembringe nogen Vanskelighed, men han troede dog ikke, at den danske Regjering vilde lade sig standse ved et dog altid mindre væsentligt finantsielt Hensyn. Derimod miskjendte han paa ingen Maade de Betænkeligheder, som den under Nr. 1 opførte Betingelse kunde fremkalde hos den danske Regjering. Han maatte imidlertid gjøre opmærksom paa, at Grev Bismarck i sin Tale havde opstillet et Alternativ nemlig enten en Tractat, der tilsikkrede de tydske Beboere visse Rettigheder, eller Oprettelsen af tydske Enclaver i Nordslesvig, — og for at oplyse ved et Exempel vilde han saaledes nævne Haderslev-By — og endelig var Grev Bismarck jo gaaet ud fra en Forudsætning, der muligviis ikke vilde realisere sig, nemlig at der i de paagjældende Distrfcter fandtes Tydske, som forlangte at bevare deres Nationalitet. Hr. von Heydebrand meente altsaa, at det dog vel vilde være muligt at overvinde de Vanskeligheder, som denne Betingelse ved første Øiekast kunde synes at frembyde.

Ligeoverfor denne personlige Udtalelse af Hr. von Heydebrand vilde jeg heller ikke tilbageholde for ham det Indtryk, som jeg havde faaet af den skeete Meddelelse. Hvad da først angik den anden Betingelse, vilde jeg ikke indlade mig paa Detaillen af den forsøgte Beregning, men jeg kunde dog ikke tilbageholde den Bemærkning, at den vistnok ved nærmere Undersøgelse vilde vise sig overdreven, og jeg vilde i saa Henseende kun exempelviis gjøre opmærksom paa, at det var notorisk, at de 15 Millioner Thaler, som under Navn af Krigsomkostninger vare liqviderede i den Krigscontribution, der paalagdes Østerrig i Pragerfreden, oversteg meget betydelig, hvad dette Land virkelig havde depenseret i Krigen 1864, og at Preussen kun var gaaet ind paa denne overdrevne Beregning for saaledes indirecte at tilstaae Østerrig en Nedsættelse i den forlangte Krigscontribution. — Men langt vigtigere end den finantsielle var den politiske Betingelse, som Grev Bismarck havde opstillet, og jeg vildes. 433ikke fordølge, at det ikke var mig muligt at see, hvorledes den kunde modtages af os uden at bringe Danmark i de største og betænkeligste Vanskeligheder for Fremtiden. — En Tractat, hvorved vi paatoge os Forpligtelser med Hensyn til vore indre Anliggender vilde medføre en i praktisk Henseende utaalelig Control og Indblanding i vor Administration. Erfaringen viste tilstrækkelig, hvorledes ubestemte og indskrænkede Yttringer havde været tilstrækkelige til at give Anledning til Complicationer, hvis Gjentagelse fremfor Alt maatte undgaaes, og dog skulde der jo efter Grev Bismarcks Tale nu være Spørgsmaal om ganske anderledes virksomme Garantier for den tydske Befolkning end dem, der vare givne 1851—52. Al Administration vilde blive umulig, naar enhver tydsk Beboer i Nordslesvig, som troede sig forulempet, kunde henvende sig med sin Klage til den preussiske Gesandt i Kjøbenhavn eller til Regjeringen i Berlin, og vor hele indre Forvaltning i Nordslesvig saaledes hvert Øieblik gjøres til Gjenstand for diplomatisk Forhandling og eventuel Underkjendelse af den preussiske Regjering. Riget og ikke blot det danske Slesvig vilde herved udsættes for de største Farer, og hvor sørgelig vor Stilling end var bleven ved Freden, var Kongen dog nu Herre i sit eget Land, og hvor meget det end laae Regjeringen paa Hjerte at vinde Noget af det Tabte tilbage, maatte dog dens første Pligt være ikke at udsætte for nye Farer, hvad man havde. — Ligesaa vanskeligt forekom mig det andet Alternativ med tydske Enclaver i Nordslesvig. Det vilde neppe kunne blive Andet end at saadanne idelig vilde give Anledning til Conflicted saa meget mere som rimeligviis Reboerne i og udenfor Enclaverne let vilde føle sig indbyrdes fjendtlige og Øvrighedens Virksomhed paa at hindre Sammenstød naturligviis vilde svækkes, naar der ikke var Eenhed i Justits- og Politivæsen, og det var vel neppe Preussens Tanke at indgaae dertil sigtende Overeenskomst med os, saaledes som Tilfældet vistnok var overalt ellers, hvor en lille Enclave laas. 434i et større fremmedt District.

Men endelig forstod jeg ikke, efter hvilke Regler man vilde oprette Enclaver i Nordslesvig; thi naar Hr. von Heydebrand exempelviis havde nævnt Haderslev-By, havde det jo ved det sidste Valg bestemt viist sig, at der i Haderslev kun fandtes en Minoritet af Stemmer for den tydske Candidat, og selv i Christiansfeldt var det Samme Tilfældet — og skulde da den overveiende danske Majoritet i Betragtning af en saadan tydsk Minoritet berøves den Udsigt til at vende tilbage til Danmark, som Pragerfreden lovede den?

28

Tilsidst kunde jeg destoværre ikke smigre mig med den Mulighed, at alle Tydske i Nordslesvig skulde erklære sig villige til at renoncere paa preussisk Beskyttelse, naar de med et simpelt Ord kunne holde sig den aaben.

Saaledes stillede altsaa den omhandlede Betingelse sig foreløbigt for mig, i alt Fald i den almindelige Form, som den havde i Grev Bismarcks Udtalelse. Jo mere oprigtigt jeg ønskede et godt og varigt venskabeligt Forhold til Preussen, desto mere maatte jeg frygte for, at der skulde nedlægges Spirer, hvoraf meget hurtigt de største Farer for det gjensidige Forhold vilde opvoxe. Al den Garanti, tydske Beboere behøve i Danmark, have de allerede i de bestaaende Handels- og Venskabs-Tractater, og jeg var vis paa, at Hr. von Heydebrand selv vilde erkjende, at Tydskere ikke havde Anledning til at beklage sig over nogen uretfærdig Behandling af danske Øvrigheder. Al videre Garanti var saaledes unødig, og jeg haabede, at Preussen vilde kunne gaae ind paa denne Betragtningsmaade.

Jeg gjentog imidlertid, at dette var min personlige Mening, men ikke noget officielt Svar, der forhaabentligt ikke længe vilde lade vente paa sig. Hr. von Heydebrand svarede, at Sagen aldeles ikke hastede, hans Regjering vilde aldeles ikke paaskynde Svaret.

Naar jeg efter dette udførlige Referat af min Samtale med Hr. von Heydebrand skal tillade mig at gaae over til i dybestes. 435Underdanighed at angive for Deres Majestæt, hvorledes den kongelige Regjering efter min underdanigste Formening rettest bør stille sig til dette Skridt fra preussisk Side, tør jeg gjøre opmærksom paa den sidst anførte Forsikkring af Hr. von Heydebrand, at hans Regjering aldeles ikke paaskynder Deres Majestæts Svar. Dette i Forbindelse med, at Meddelelsen gjordes samtidigt med Conferencens Aabning i London forekommer mig at gjøre det sandsynligt, at den preussiske Regjering kun har gjort denne Ouverture for at undgaae, at den slesvigske Sag bringes paa Omtale under Conferencen, og netop helst vilde see Forslaget henstaae ubesvaret saalænge, indtil denne Fare er forbi, da saa de stillede Betingelsers egen Beskaffenhed ialfald i Forbindelse med, at aldeles Intet endnu er sagt om Grændsen, om hvornaar Afstemningen skal skee og da hvorledes o. s. v., ville frembyde Midler nok for Preussen til at lade Sagen falde hen igjen.

Under disse Omstændigheder, ligesom ogsaa for at den kongelige Regjering ikke skal faae Udseende af at tvivle i sin Bedømmelse af Sagen, forekommer det mig derfor rettest, at der snarest muligt gives den kongelige preussiske Regjering Svar. Dette maa formentlig ikke gaae ud paa allerede nu at afslaae Noget, men alene paa at forlange nærmere Præcision af Betingelserne, før vi udtale Noget om dem. Dersom Deres Majestæt allernaadigst bifalder Dette, vilde Svaret naturligen bestaae i, at den kongelige Regjering erklærer sig ganske beredt til at indtræde i Forhandlinger om Tilbagegivelsen af de danske Districter i Nordslesvig, saaledes som Preussen i den nu meddeelte Artikel V i Pragerfreden har lovet. Den kongelige preussiske Regjering vil vistnok finde det naturligt, at vi med Hensyn til Betingelser, som den antager at maatte stille for denne Tilbagegivelse, maa ønske at see dem bestemtere angivne og formulerede end Tilfældet er i den skeete Meddelelse, og at vi derfor imødesee en saadan fuldstændigere Meddelelse om dettes. 436Punkt ligesom ogsaa om Omfanget, i hvilket Preussen havde tænkt sig at tilbagegive Nordslesvig. Saasnart den kongelige Regjering modtager denne Oplysning, skal den fremskynde sine Overveielser over Sagen med al den Hurtighed, som Sagen fortjener.

28*

Ligesom jeg haaber, at dette Svar vil tvinge det preussiske Cabinet til at fremtræde fuldstændigt og formeligt med sine Hensigter i denne Sag, saaledes antager jeg det ogsaa for at være nødvendigt confidentielt at holde de fremmede Magter og navnlig England, Frankrig og Rusland bekjendt med hvad der er foregaaet. I denne Henseende vil det være meget naturligt at knytte til en Instruction, som jeg har tilstillet Deres Majestæts Gesandter ved disse 3 Hoffer i Anledning af den nu samlede Londonerconference, og som jeg allerunderdanigst vedføier i Bilag 2. Som Deres Majestæt af dette Actstykke allernaadigst vil see, har jeg ikke troet at turde stille nogen Regjæring om, at Conferencen formeligen skulde optage det slesvigske Spørgsmaal under sine Forhandlinger, saameget mindre som det var mig bekjendt ved de indkomne Gesandtskabsrapporter, at man i Forveien var kommen overeens om ikke at udvide Conferences Competence udover det luxemburgske Spørgsmaal. Jeg har derfor indskrænket mig til at henstille til de tre nævnte Regjeringer ved den Leilighed, Conferencen frembyder, at give Sagen en nyttig Impuls, og jeg har troet at maatte være meget forsigtig med de Udtryk, i hvilke denne Opfordring er affattet — en Forsigtighed, som jeg ligeoverfor den senere fremkomne Meddelelse fra Hr. von Heydebrand maa ansee for at have været saameget mere hensigtsmæssig. Det vil nu være ganske naturligt i Continuation af denne tidligere

Henvendelse confidentielt at meddele Hofferne, at den preussiske Regjering nu har udtalt sig paa den ovennævnte Maade her, og henstille, hvad man i Betragtning af dette Skridt anseer det for meest tjenligt i Sagen at foretage, idet vi under alle Omstændigheder troe ats. 437turde haabe paa Hoffernes virksomme Interesse, dersom de Forhandlinger, hvortil Preussen aabner Udsigten, maatte komme istand, saameget mere som den foreløbige Meddelelse af Hr. von Heydebrand synes at stille Fordringer, som kunde gjøre det hele Tilbud illusorisk og tvinge Danmark til hellere at afslaae at modtage de danske Districter end at udsætte sin fremtidige Tilværelse for uberegnelige Farer.

Forsaavidt Deres Majestæt allernaadigst maatte behage at bifalde ovenstaaende min allerunderdanigste Anskuelse, tør jeg i dybeste Underdanighed bede mig

allernaadigst bemyndiget til at svare den kongelig preussiske Regjering i Overeensstemmelse hermed og til at tilskrive de kgl. Gesandtskaber som anført.

Udenrigsministeriet, 10. Mai 1867.

Allerunderdanigst
C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs.

Indstillingen bifaldes.

Amalienborg Slot, 10. Mai 1867.

Christian R.